

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента Людмили Василенко на дисертаційне дослідження Чжан Танлінь «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми дослідження та її наукова затребуваність

Модернізація сучасної мистецької освіти передбачає вирішення завдань активізації творчого потенціалу майбутніх фахівців, забезпечення їх конкурентоспроможності, досягнення мобільності професійних умінь з урахуванням пріоритетів продуктивної діяльності. Такий підхід актуалізує цілий комплекс питань, які стосуються виконання сучасних завдань підготовки учителів музичного мистецтва до майбутньої музично-педагогічної діяльності, та націлені на самореалізацію творчого потенціалу особистості, визначення основних принципів і пріоритетів активної професійної позиції.

У зазначеному контексті, одним із провідних орієнтирів у підвищенні якості фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є формування в них культури самоосвіти, що забезпечує їх орієнтацію на особистісне та професійне самовдосконалення, формування потреби в систематичному підвищенні та поглибленні знань, у здатності швидко і ефективно засвоювати інформацію, яка постійно оновлюється, переробляти і творчо застосовувати її в освітній, науково-дослідній та професійній діяльності.

Своєчасність наукових розвідок із обраної проблематики поглиблюється й необхідністю подолання існуючих суперечностей у вокально-хоровому навчанні здобувачів вищої освіти, а саме: між вимогами сучасного суспільства до якісної підготовки вчителя музичного мистецтва з високим рівнем сформованості культури самоосвіти і відсутністю розробленої технології її формування в системі вищої музично-педагогічної освіти; між потенційно високими навчальними можливостями вокально-хорових дисциплін і недостатньою розробленістю педагогічних умов їх реалізації в формуванні культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва, котрі підтверджують, що дослідження представленої проблеми є дійсно на часі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків дослідження, їх достовірність та повнота викладу в опублікованих працях

Детальне ознайомлення з дисертацією Чжан Танлінь дає підстави стверджувати, що основні наукові положення щодо феноменології ключової категорії «культура самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва», її сутності, змісту, структури, критеріїв, показників, рівнів сформованості та особливостей формування у процесі вокально-хорового навчання; застосовані у межах дослідження сучасні концепції технологізації мистецької освіти, наукові підходи й принципи, що стали міцним науково-методологічним підґрунтям у визначенні педагогічних умов і методів системи формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, представлених в авторській моделі (Дис. с. 87), викладено логічно і переконливо.

Висновки щодо ефективності застосування запропонованої моделі формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва та рекомендації щодо її впровадження в процес вокально-хорового навчання ґрунтуються на власних дослідження здобувача.

Маємо засвідчити, що цілком кваліфіковано представлено науковий апарат дослідження, де об'єктом став процес фахової підготовки вчителя музичного мистецтва в педагогічних закладах вищої освіти, а предметом – педагогічне забезпечення формування культури самоосвіти вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні. Поставивши за мету розробку, теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, Чжан Танлінь визначив низку завдань, послідовне розв'язання яких зумовило логіку розгортання його наукового пошуку, результатом чого стало підтвердження ефективності запропонованого автором наукового доробку.

Беззаперечними є наукова новизна й практичне значення дослідження, що характеризують змістову сторону отриманих результатів.

Вірогідність і достовірність результатів дослідження підтверджено обґрунтованістю вихідних теоретико-методологічних положень, цілісністю та системністю їхнього аналізу, застосуванням під час наукового пошуку підходів, педагогічних принципів та умов, а також авторської методики формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, що сприяли отриманню адекватних результатів дослідження.

Детальне вивчення дисертантом характерологічних ознак досліджуваного феномену з погляду філософії, культурології, мистецтвознавства, психології, музичної педагогіки дозволило йому скоректувати напрям наукових розвідок, коректно вибудувати структуру

дослідження та спрогнозувати наукові результати дослідницького пошуку, які повністю відбивають послідовність його розгортання, підтверджуються достатньою активністю в апробації та відображаються у 7 публікаціях, з яких 4 у наукових фахових виданнях України, 2 – у міжнародних виданнях, 1 – апробаційного характеру.

Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації

З огляду на зміст і висновки дисертації, достатню апробацію та досить ефективно впровадження результатів дослідження в освітній процес вітчизняних закладів вищої освіти (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Криворізький державний педагогічний університет; Мукачівський державний університет), вважаємо, що матеріали дисертаційного дослідження в цілому й технологія формування досліджуваного феномена, зокрема, в основу якої покладено відповідні наукові підходи, принципи, комплекс методів, послідовне впровадження яких було здійснено на трьох етапах, підтвердило її дієвість щодо формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні та можуть використовуватися під час підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення

Логіка розгортання дослідницького пошуку в основній частині дослідження відбувалося згідно сформульованих дисертантом завдань. Так, у *першому розділі*, визначаючи сутність і структуру феномену «культура самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні», Чжан Танлінь представлено широкий історико-теоретичний спектр філософської, психологічної та педагогічної літератури з проблеми «культури самоосвіти». Для цього автором з'ясовано сутність дотичних за значенням досліджуваному феномену понять – «культура», «педагогічна культура», «самоосвіта», «професійна самоосвіта», «педагогічна самоосвіта», що узгоджено з певними характеристиками особистості: культурологічною, пов'язаною із такою складовою культури особистості, як культура світогляду; особистісною, що виражає ступінь оволодіння людиною соціальною інформацією, сукупністю принципів і реальних механізмів, які програмують її життєдіяльність та технологічною, яка розкриває зміст знань, умінь і навичок, що безпосередньо забезпечують успішність професійної діяльності особистості. Це дозволило автору розглядати «культуру самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва» як особистісне новоутворення, що зумовлює ефективність задоволення особистих пізнавальних потреб; як фактор досягнення самостійності в освітній

діяльності; як провідний показник професійної компетентності, де музично-педагогічна самоосвіта є умовою і способом її формування.

Не викликають сумніву положення дисертанта щодо структури досліджуваного феномену. Ми підтримуємо думку автора про те, що формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні постає як сукупність компонентів, серед яких: ціннісно-орієнтаційний, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-контрольний, які логічно співвідносяться з конструктивно-моделюючим, музично-виконавським та організаційно-творчим напрямками діяльності вчителя музичного мистецтва.

Проведений ретельний аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми в системі музично-педагогічної освіти дозволив Чжан Танлінь обґрунтувати основні методологічні підходи (психолого-орієнтований, особистісно-діяльнісний, культурологічний і компетентнісний) та педагогічні принципи (спрямованості процесу навчання на всебічний і гармонійний розвиток особистості студента; системності, науковості, свідомості, творчої активності і самостійності студента), системне поєднання яких зумовлено потребами розвитку вищої мистецької освіти та свідчить про неординарний підхід до вирішення проблеми формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

У *другому розділі* автором представлено модель технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання, яка має такі складники: цільовий, орієнтований на мету дослідження; методологічний, який ґрунтується на методологічних підходах та педагогічних принципах; змістовно-процесуальний, що розкриває зміст вокально-хорових компонент, методи, форми та засоби освітньої діяльності студентів у процесі вокально-хорового навчання; діагностично-результативний, узгоджений з показниками, рівнями та педагогічною діагностикою самоосвітньої культури студента-музиканта.

На особливу увагу заслуговують визначені дисертантом педагогічні умови, які в своїй основі ураховують: зміст вокально-хорових дисциплін на етапі самостійної роботи студентів; їхню індивідуальну освітню траєкторію; культуру освітньо-педагогічної взаємодії та методику формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання. Слід зазначити, що обґрунтування Чжан Танлінь педагогічних умов базується на достатній теоретичній базі, що сприяє ефективному формуванню досліджуваного феномену.

З огляду на виокремлені педагогічні умови, дисертантом визначено й відповідний їм комплекс методів, що складають основу запропонованої Чжан

Танлінь авторської методики, яку організовано за трьома етапами: установчо-мотиваційний, організаційний та реалізаційний.

У *третьому розділі* дослідницького пошуку встановлено три рівні сформованості культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва: низький, середній та високий, які за своїми характерними ознаками всебічно охоплюють означений процес відповідно до визначених критеріїв та показників; описано хід і результати констатувального і формувального експериментів.

Загалом експериментальна частина дисертації характеризується насиченою, динамічною, цікавою, для сприйняття і відтворення, методикою формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі вокально-хорового навчання. Так дисертантом на формувальному етапі дослідження було задіяно цікаві методи і форми роботи, а саме: метод планування самоосвітньої діяльності; перцептивні методи, спрямовані на передачу і сприйняття навчально-професійної інформації за допомогою почуттів; методи самоврядування; концертна підготовка тощо. Також у процес формувального експерименту було впроваджено електронно-освітні ресурси, що дозволили удосконалювати освітній процес і організувати роботу студентів за індивідуальною освітньою траєкторією.

Умови експериментальної апробації теоретичних і методичних положень дослідження, його хід та аналіз результатів переконують у вірогідності одержаних даних. Наголосимо, що застосування Чжан Танлінь статистичних методів їх обробки гарантує об'єктивність експериментальних результатів.

Переконливими є висновки автора, які підтвержені вагомими аргументами і відповідають поставленим завданням, викладені чітко й на достатньому науковому рівні й відзначаються самостійністю і новизною.

Таким чином, аналіз результатів дослідження Чжан Танлінь дає підстави стверджувати, що воно має теоретичне і практичне значення для розв'язання актуальної проблеми формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, зокрема, та для організації освітнього процесу в закладах вищої освіти взагалі.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому позитивно оцінюючи результати представленого Чжан Танлінь дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження і побажання, що носять дискусійних характер:

1. Серед визначених та теоретично обґрунтованих автором педагогічних умов зазначено реалізацію педагогічної технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні. Вважаємо, що дана позиція не може виступати педагогічною умовою формування означеного феномену, оскільки вона входить до завдань дослідження – розробити та експериментально перевірити ефективність технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні (Дис., с. 22).

2. Автором розроблено модель технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва, до складу якої входить методика формування означеного феномену (Дис., с. 88). Бажано б було у тексті дисертації чітко розвести підпорядкованість цих понять – технологія і методика.

3. Із тексту дисертаційного дослідження не зрозуміло чи було включено до складу експериментальної та контрольної груп студентів заочної форми навчання. Якщо ні, то чому? Якщо так, то чи є відмінності у результатах дослідження студентів очної та заочної форми навчання?

4. Під час формувального експерименту студенти ЕГ (37 студентів) здійснювали підготовку до фестивалів і конкурсів різних форматів і брали у них участь. Яким чином автору вдалося залучити до цього процесу усіх 37 студентів? Утворюється враження, що вони до цієї групи увійшли не випадково, а це викликає сумніви щодо результатів дослідження.

5. У тексті дисертації трапляються стилістичні, орфографічні та пунктуаційні огріхи.

Зазначені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна та практична значущість, високий теоретичний рівень, глибина наукових підходів щодо визначення педагогічних принципів та педагогічних умов, а також методичного забезпечення процесу формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

Загальні висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів та їх практичну значущість, вважаємо, що дисертація Чжан Танлінь «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні», подана на здобуття наукового ступеня

доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) є актуальним, самостійним завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.19) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановами Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор Чжан Танлінь, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Васиш

Людмила ВАСИЛЕНКО

Підпис *Васиш* засвідчую
Начальник відділу кадрів Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Анатолій Солоненко
12.02.2019 р.

Ректор

Анатолій СОЛОНЕНКО